

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania T. W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 9 marca 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 marca 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- II. zasądza od T. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 5 marca 2015 r. oddalił apelację T. W., wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 grudnia 2014 r. Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 czerwca 2014 r. stwierdzającej, że od dnia 1 października 2013 r. z tytułu prowadzonej przez wnioskodawcę działalności gospodarczej zastosowanie ma polskie ustawodawstwo.

W sprawie nie było sporne, że wnioskodawca prowadził na terenie Polski pozarolniczą działalność. W dniu 19 listopada 2013 r. wystąpił do organu rentowego o ustalenie właściwego ustawodawstwa informując o podjęciu pracy w

Słowacji. ZUS skierował do swojego odpowiednika w Republice Słowackiej pismo ustalające tymczasowo w stosunku do wnioskodawcy ustawodawstwo słowackie (od dnia 1 października 2013 r.). Słowacka instytucja ubezpieczeniowa w odpowiedzi poinformowała, że nie może przyjąć wstępnego określenia ustawodawstwa Republiki Słowackiej (z uwagi na to, że wykonywana przez wnioskodawcę praca miała charakter marginalny). Procedura została przeprowadzona w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L 2009, Nr 284, poz. 1).

Sąd drugiej instancji podkreślił, że nie w niniejszym podstępowaniu nie jest możliwe kwestionowanie istnienia i ważności stosunku prawnego wskazanego jako tytuł ubezpieczenia w innym państwie. W rezultacie nie podlega weryfikacji stanowisko instytucji słowackiej, podnoszące marginalny charakter pracy wykonywanej w Słowacji. Oznacza to też, że art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 nie miał zastosowania w sprawie.

Ubezpieczony w skardze kasacyjnej zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

- art. 14 ust. 5a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż praca wykonywana przez wnioskodawcę na terenie Słowacji miała charakter marginalny;

- art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.U.E.L 166/1 z dnia 7 czerwca 2004 r.) przez jego niezastosowanie;

- art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 przez błędne przyjęcie, że stwierdzenie słowackiej instytucji zabezpieczenia społecznego w przedmiocie marginalnego charakteru pracy ubezpieczonego ma charakter ważący.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskodawca zwrócił uwagę na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i potrzebę wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości. W ocenie skarżącego

niejasny jest zwrot „praca o marginalnym charakterze” występujący w art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie doszło do ziszczenia się przyczyn z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Rację ma ubezpieczony, że stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swoją pracę najemną. Oznacza to, iż przyjęcie związania się stosunkiem pracy na Słowacji przez wnioskodawcę prowadzącego równoległe działalność gospodarczą w Polsce w świetle art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 skutkować winno co do zasady podleganiem przez niego w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu słowackiemu. Rozporządzenie nr 987/2009 w art. 14 ust. 5a przewidziało jednak szczegółowe uregulowania względem art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004. Polega ono na tym, że praca o charakterze marginalnym nie jest brana pod uwagę do celów określenia ustawodawstwa właściwego. Wykorzystując art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 organ rentowy mógł nawiązać współpracę ze swoim słowackim odpowiednikiem wskazując temu organowi jakie ma wątpliwości w przedmiocie umowy o pracę łączącej wnioskodawczynię ze słowackim pracodawcą. Nie był natomiast uprawniony do samodzielnego podważania tej umowy jako tytułu ubezpieczenia na terenie Słowacji. Wobec zgłoszenia przez stronę słowacką informacji o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa upadło. Stosując procedurę określoną w wymienionych rozporządzeniach Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do wyręczania instytucji ubezpieczeniowych innych krajów i przesądzenia, czy praca zarobkowa wykonywana na ich terytorium stanowi tytuł ubezpieczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r. II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z dnia 6 czerwca 2013 r. II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216 i

wyroki z dnia 6 września 2011 r., I UK 84/11, LEX nr 1102996, i z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238). Zapatrywanie to podyktowane jest tym, że poszczególne systemy zabezpieczenia społecznego mają charakter autonomiczny, a przepisy prawa unijnego mają na celu skoordynowanie ich funkcjonowania.

Istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., jak również potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), muszą zostać osadzone w konkretnej sprawie. Skoro oczywiste jest (a wynika to z utrwalonego orzecznictwa odnoszącego się do przepisów rozporządzenia nr 883/2004 i nr 987/2009), że Sąd drugiej instancji nie był upoważniony do oceny, czy praca wykonywana na terenie Słowacji miała charakter marginalny, to jasne staje się, iż w sprawie nie występują podnoszone przez wnioskodawcę przyczyny z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.c.

Z powyższych powodów orzeczono jak w sentencji.

Kierując się regułą wyrażona w art. 98 § 1 k.p.c., stosowaną w postępowaniu kasacyjnym z upoważnienia art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy zasądził od wnioskodawcy na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zwrot kosztów procesu w wysokości wskazanej w § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 z późn. zm.).